

Petrus doet hypostolisch

Hij onttrok zich en scheidde zich af.
Gal. 2:12.

In het eerste leven der christelijke kerk waren onderscheiden meningsverschillen.

Geen wonder ook.

Men was pas verlost van de hiërarchie; en dan wil ieder graag zijn recht van meespreken doen gelden. Men heeft daar groot gelijk aan; als men maar niet, het gezag der hiërarchie verwerpende, het gezag van een schriftuurlijke rede of van wettige besluiten met voeten treedt.

Bovendien: na elke vrijmaking zijn er onopgeloste vragen: het antwoord formuleren, daar wil ieder aan meedoen. Men heeft al weer gelijk, mits onder dezelfde condities.

Dan is daar een derde factor: men kan niet zoo gemakkelijk de oude vrienden verlaten. Niet even gemakkelijk, als zij het ons deden in de centrale dingen. Men komt er dan wel eens toe, wat te spelen met de orde, en hypostolisch te doen, ten nadele van de eigen broeders, ten faveure van de tegenstanders.

Hypostolisch doen, dat is zoo iets als: zich losmaken van het front. De actie der in één front vereenigden doorbreken. Steunen op mogelijkheden, die men ziet; en niet, ook niet in gevallen van benauwdheid en druk, vertrouwen dat het altijd goed komt, als men zich strikt houdt aan de dagorder van den Wetgever, die het front te commandeeren heeft. Hebr. 10:39 heeft de hypostole, het hypostolisch doen, gesteld, als zonde van de „achtergebleven“ joden, — tegenover de „pistis“, het geloof, van de aan Israëls waren Messias trouw gebleven, en dus christelijk gedoopte joden. De joden van de hypostole zeiden tot de joden, die christen geworden waren: ge zijt weggelopen, ge hebt het front gebroken; maar terecht zeggen de joden, die christen geworden zijn: WIJ zijn niet van de hypostole, doch van de pistis. En dus doen wij naar Habakuk, die eens de antithese zag lopen tussen pistis en hypostole (2:4, naar griekische vertaling).

Nu, ook Petrus, een ijverig man Gods, heeft ook wel hypostolisch gedaan. Daarmee was hij nog geen man-van-de-hypostole geworden, want één daad typeert een menschenleven nog niet. Maar die eene daad, die was inderdaad — zooals ons tekstvers het uitdrukt: hypostolisch doen.

Daarom gaat Paulus er fel tegen in. De zonde tegen het front, dat in geloof gevormd is, is zonde tegen de vrijmaking der kerk van de voormalige hiërarchie. Zoo ziet Paulus het conflict. En daarom richt hij in Gal. 2:15—18 scherp de aandacht op het bekende conflict tussen hemzelf en Petrus; dat had nog al stof doen opwaaien, en was publiek aan de orde gesteld in Antiochië. Had Petrus niet vroeger, niet als ieder ander apostel, op grond van Christus' woord in Matth. 5:17, rustig zich ontslagen geacht van al die schaduwwachtige wetten, met name in betrekking tot de vraag, wat een mensch wel eten mocht, en wat hij moest laten staan; rein het ééne, onrein het andere? Hij had er alles van geweten, destijds, dat die schaduwen voorbij waren, omdat met Christus „het lichaam“ gekomen, en de schaduwendienst dus vervallen verklaard was. Maar ineens was het met dat vrije leven van Petrus als van een vrijgemaakt christenmensch anders geworden: er waren nl. uit een bepaald kring van verbeterden joodaisten enkelen in zijn omgeving gekomen; en ineens had toen Petrus zich losgemaakt van zijn vroegere vrienden, hij had hun maaltijden zorgvuldig vermeden en den schijn aangenomen, alsof hij zoo'n heel seculier joodaistje was: een prompt onderhouder van Mozes' wetten, alsof niet heel Mozes' wetboek een boek „Over Jezus Christus“ geweest was. De menschen mochten vooral niet denken, dat Simon Petrus zomaar over Mozes' wetten heenstapte, en slordig om zou durven springen met de vraag, of een bepaald menu kosjer was, dan wel niet.

* Dat had Paulus boos gemaakt. Hij slingert Petrus in het gelaat, dat wie (naar Rom. 10:6—8) de mozaïsche wetten uitlegt als wetten-van-en-tot-het-evangelie, als Christuswetten, daarmee den Heiland „zijn eer geeft“, en daarmee den Christus erkent; en dat wie het anders doet, terwijl hij beter weten kan, nu ja, dat die..... Christus verloochent. Hoe kan Petrus anderen een juk opleggen, dat hijzelf niet aanvaardt, als puntje bij paaltje komt? Heeft hij dan zijn oogen dichtgedaan? De schaduwendienst was een dienst van de publiekrechtelijke aanblijding van Christus (én van diens geschenken, de „substantieele“) aan Israël; maar het was een aanblijding geweest van een „substantie die nog komen moest“. Thans is het evangelie tot de heidenen gekomen, de historie der oblatie, der aanblijding van Christus, is voortgeschreden tot het punt, waarop Hij met gezag kon worden aangeboden als de „substantie“, die nu gekomen was, — en kijk, nu gaat me daar niet de eerste de beste, doch een apostel, één van de twaalf officiële getuigen, den aanblijdings-, den oblatiewagen terugrijden. Niet doen, alsof Mozes niet had gehaald naar de „substantie“ Christus. Stel, dat een huisvader zijn onmondigen zoon uit boeken en platen onderricht gaf over het den zoon straks wachtende leven als getrouwd man, en dat dan de zoon, mondig geworden, en wel-

UIT DE SCHRIFT

tig getrouwd, later zich angstvallig onthoudt van het echte, substantieele, huwelijks- en huisvaderleven, en zich aanstelt, alsof hij nog zich moet vergenoegen met den voorlichtingsdienst van vader, hoewel hem van Godswege gezegd was, dat hij vader en moeder moest verlaten, en één vleesch moest worden met zijn huisvrouw, wat zegt men dan van zoo'n man? Men zegt: zoo iets is verloochening van een geschenk, waarom jarenlang gebeden is. Zoo iets is slecht; zoo'n man bouwt weer op, wat hij allang heeft afgebroken, en laten varen (vgl. vs 18).

En nu komt Paulus met een onbarmhartige consequentie op Petrus af. Onze vaders, Petrus, hebben zeuwen lang gebeden om Christus' dag. Te beginnen met vader Abraham (Joh. 8:56); hij moest er al van jubelen, dat die dag zou komen. En nu doet hij net, alsof er niets gebeurd is, alsof we nog in de oude be-deeling leven! Wij hebben allebei, gij en ik, gepredikt: Christus onze gerechtigheid! De werken-der-wet, het blijven-staan-bij-Mozes, dat hebben wij samen volstandig geweigerd als onze gerechtigheid te erkennen. Indien dat nu 'n openbare grove zonde geweest is, indien dat nu even eigenwillig en autonoom geweest is, als de heidenen zijn (vs 15), dan is Christus, die het ons zoo geleerd heeft, een revolutionair; dan is Hij een patroon, een helper en promotor van de zonde. Dan

Valsche leer

De term „scheurmaking“ is in de onrechtvaardig gevelde vonnissen van den jongsten kerkstrijd schering en inslag. Maar het ging allereerst om de vraag van ware of valsche leer. Daarover ontbrandde immers de zware strijd? Het ging om het bevel der synode tot binding aan haar formules, b.v. inzake het „houden voor wedergeboren“. Het herleiden van deze kardinale kwestie waarin het kerkbederf zich duidelijk heeft afgeteekend.

Intusschen is toch wel gebleken, dat de beschuldiging van valsche leer, zooals de synode die in de kerken had ingedragen, haar werk heeft gedaan. De herinnering daarom blijft spreken in allerlei dwaze beweringen, die tot op vandaag de ronde doen in den synodocratischen kring. Maar ze blijft ook bewaard in de vonnissen, die geveld zijn in den tijd, toen men bezwaarden naar de keel vloog, wanneer ze ronduit verklaarden dat ze de leer der synode onschriftuurlijk achtten.

Een voorbeeld daarvan is ons bekend uit Oenkerk. Daar had ouderling D. Elzinga een uitvoerig bezwaarschrift ingediend, waarin hij de beslissing van 1905 nauwkeurig uit de acta vergeleek met die van 1942, en zich als volgt uitsprak: „De doop wil ik dus beschouwen als de verzegeling van Gods beloften, waarop ik pleiten mag voor de opvoeding van mijn kind. Elke doop wil ik dus beschouwen als een echte Doop, die tot in eeuwigheid betekenis heeft, hetzij ten voordeel, hetzij ten oordeel. Wie dit anders belijden wil, het zij zoo, maar gun mij de vrijheid mij te houden aan Gods Woord en dat niet alleen voor mijzelf, die vrijheid wil en moet ik houden ook in mijn ambtelijken arbeid in het midden der gemeente“.

Toen de kerkeraad met de bespreking van dit stuk bezig was, stelde de voorzitter, ds. de Walle, den eisch, dat br. Elzinga een passage zou terugnemen uit den aanhef van zijn bezwaarschrift, en wel deze, dat ons „een nieuw juk op de hals wordt gelegd en in navolging van de bezettende macht ons Gereformeerde volk de leervrijheid binnen bepaalde grenzen wordt ontnomen en 't ons zelfs verboden wordt van tegenovergestelde meening uiting te geven. Dit is op zijn zachts uitgesproken Roomsche, de paus — de Synode — bidt voor ons, denkt voor ons en spreekt voor ons“.

Br. Elzinga weigerde, dit terug te nemen. Op een volgende vergadering werd hem de deur gewezen, en na een breede bespreking moest hij antwoorden op enkele vragen: of hij nog steeds die woorden uit zijn bezwaarschrift handhaafde; of hij bleef bij zijn verklaring, dat hij van zijn gevoelen niet langer zwijgen kon; of hij had meegewerkt aan verspreiding van bezwaarde lectuur; of hij aan bepaalde personen inlichtingen had verstrekt en pressie had uitgeoefend tot vrijmaking; en waar hij had gekerkt, toen zijn plaats tweemaal onbezet was gebleven. Zijn antwoorden waren kort en openhartig (op de eerste twee vragen: „ja“; op de derde: „ja, deze week“; op de vierde: „neen“; op de laatste: „bij ds. Waagmeester te Murmerwoude“). Daarop wed hem het H. Avondmaal ontzegd, en tevens tot voorloopige schorsing besloten. Diezelfde week werd met medewerking van ds. Pel en drie ouderlingen van Suawoude een definitief schorsingsvonnis geveld in de volgende woorden:

„De kerkeraden der Geref. Kerken van Oenkerk en Suawoude in gecombineerde vergadering bleven op Zaterdag 28 Juli 1945, verklaren (bij dezen) dat zij met diep leedwezen zich hebben genoodzaakt gezien broeder Dirk Elzinga, ouderling in eerstgenoemde kerk, te schorsen in zijn ambt voor den tijd van zes maanden met ingang van den dag van heden en wel op grond van valsche leer en openbare scheurmaking in de kerk des Heeren (Art. 80 K.O.).

Ze hebben bovengenoemd besluit genomen onder

is dus bij Hem alles „één pot nat“; zijt ge „precies“, als een tip-top-farizeër, het is „zonde“; en zijt ge vrijgemaakt van al dien mozaïschen poespas, dan is het nog „zonde“. Dan maakt Hij geen discriminatie. Dan is Hij den éénen keer een dienaar der „beantjedenis“ (van het Jodenvolk), en den anderen keer even vroolijk een promotor van de „zonde“, van dat heidenpak.

En dat zou heel erg zijn. Want, staat het zóó, dan maakt het geen verschil, of ge nu in Hem als in „Jahweh onze Gerechtigheid“ gelooft, ja dan neen. Dan komt alles er niet meer op aan. Dan dompelt het laatste oordeel heel de wereld in één grauwt éénerlei. Dan doet het er niet meer toe, of ge nu in Hem als den aangeboden, en dan wel door Mozes aangeboden, vervullingsmiddelaar gelooft, ja dan neen.

Toen Petrus zich onttrok aan de maaltijden van de langs wettige en geloofswegen bijeengebrachte gemeenschap, deed hij hypostolisch. Hij liep uit het front. Hij praatte meer met de anderen, dan met zijn eigen broeders. Hij had in die dagen veel mentale reservaties, ook inzake publieke en officiële handelingen van de kerk (b.v. het besluit van Hand. 15).

Maar alles, eten en drinken in communie, alle frontvorming en frontcorrectie, zal gelooft d a a d moeten zijn. Anders kan ze beter niet zijn.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

biddend opzien tot God, in gebondenheid aan Zijn Woord en aan de belijdenis, met inachtneming van de kerkelijke bepalingen, met de hartelijke begeerte dat het den Koning der kerk behagen moge den betrokken broeder van de dwaling zijns weg terug te brengen“.

Zoo wel het vonnis als het naschrift is de moeite waard. Men ziet: het is alles geschied naar Gods Woord en de belijdenis.....! Of was het maar een klakkeloos napraten van wat de synode had voorgesegd?

Een nog sprekender voorbeeld van de aantijging der valsche leer is bekend uit Baarn. Het vonnis heeft geen toelichting; het is welsprekend in zijn soort:

„De Kerkeraden van de Gereformeerde Kerk van Baarn en van Soestdijk, in gecombineerde vergadering bleven op Dinsdag 4 September 1945, te Baarn,

a. KENNIS GENOMEN HEBBENDE van een verklaring der Broeders G. Th. Koning, G. Visser, G. van Wijnen, allen Ouderlingen, en van R. Andriessen, Diaken van de Gereformeerde Kerk van Baarn, d.d. 28 Augustus 1945, waarin zij uitspreken:

„Wij moeten U thans mededeelen: dat het ons niet mogelijk is ons te conformeren aan de leerbesluiten 1942 inzake het genadeverbond.

Wij gelooven niet dat Gods Woord eischt dat het zaad des verbonds voor wedergeboren is te houden. Wel dat al die kinderen in Christus geheiligd zijn. Wij moeten daarom verwerpen de binding aan die besluiten en alle schorsingen en afzettingen die op grond van die verwerping plaats vinden“.

b. OVERWEGENDE, 1e. dat deze Broeders door hun verklaring in strijd komen met de leerbeslissing der generale Synode van 1905, toen zij uitsprak dat „volgens de BELIJDENIS onzer kerken, het zaad des verbonds krachtens Gods belofte is te houden voor wedergeboren en in Christus geheiligd, totdat enz.“.

2e. dat deze Broeders derhalve in strijd komen met hun onderteekening van de BELIJDENIS onzer kerken, toen zij hun ambt aanvaardden, welke onderteekening de belofte inhield, deze belijdenis der kerken, aldus in 1905 geïnterpreteerd, te zullen verdedigen, voorstaan en leeren, terwijl zij nu verklaren deze belijdenis te verwerpen,

c. BESLUITEN: 1e. op grond van artt. 79 en 80 D.K.O. (valsche leer of ketterij) de Broeders G. Th. Koning, G. Visser, G. van Wijnen en R. Andriessen voor den tijd van drie maanden, ingaande 4 September 1945, te schorsen in hun diensten, resp. van ouderling en diaken van de Gereformeerde Kerk van Baarn, met de bede, dat zij zich van deze dwaalleer alsnog bekeeren.

2e. van dit besluit mededeeling te doen aan de betrokken Broeders, en door openbare voorlezing van den kansel aan de gemeente“.

Dit vonnis was gedateerd 5 Sept. 1945. Nog dezelfde week volgde een nieuwe wandaad: een vonnis van a f z e t t i n g. Hier volgt het:

„De Kerkeraden van de Gereformeerde Kerken van Baarn en van Soestdijk in gecombineerde vergadering bleven op Zaterdag 8 September 1945, te Baarn,

KENNIS GENOMEN HEBBENDE van een gedrukt schrijven de Broeders G. Th. Koning, G. Visser, G. van Wijnen en R. Andriessen, geschorste ambtsdragers van de Gereformeerde Kerk van Baarn, welk schrijven gericht is aan de leden der Gereformeerde Kerk van Baarn, waarin zij verklaren hun schorsing niet te aanvaarden, en waarin zij zichzelf tot wettigen Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Baarn proclameeren,

op grond om zich en Zonda lijke kerl de Goede maakte“

OVER' schuldig making, BESL

de Broed en R. An resp. v van med en aan d

Let we maanden den mini alweer e voorafga overalle punten w Baarn en ben hun

En dan v afgezette niet sindi gewezen, gebonden

Trouwe Da Veltn gevonnist „De ke togenbosc vastste

formeerer van 1905, de en hij niet de tingen de overwey het leerer bare sche besluit

schorsen zal hebbe te handel Dit bes sche leer de gevonn terugvind Leert

De ma

Nog eve dat de can cleerde; d mede door Naam. Va bezet, tent cleurende over Fran

Nu dan, doelen dr we, dat s term) de van het w lofte ervan

Omdat w de bedoelst tegenwoore beetje kop in-en-uit-lijken) bel-Calvijn doe ééne zinnee

Nu dan, vervolgen plaats op: Nu blijv-meteen mus met zijn is overgenom deze plaats

Calvijn 8:16, Dat naar groot tot hun doe zelschap te te laten

hadden he t niet juist hadden ze kan dat d op Soemba ze „hebben desulken r althans; de erg buiten boelemaal

maar bij w dus mee, r Daarover a

Maar Cu te komen beloften (L van Calvijn indienen te weldaden,